

PĂSTRAREA IDENTITĂȚII PRIN NUME ÎN CONTEXTUL GLOBALIZĂRII

Ion MUNTEANU¹
yonk_1174@yahoo.com

MOTTO:

„Numele meu este mai important ca mine.”
(Pierre Cardin)

ABSTRACT: Globalization is a very used term which can assign many meanings. Globalization is a relatively recent term that distinguishes the present from what happened 50 years ago or even 25 years ago. International capital movements accelerated in the early '80s when Ronald Reagan and Margaret Thatcher, financial markets become truly global in the early '90s, after the collapse of the Soviet empire. Following a study made by the Belgian Professor Jan Deboel from The University of Political and Social Sciences, it was demonstrated that people consciously and subconsciously trying to behave as the name suggests, and of course, their Christian name. If it was a time when the new/born baby was baptized with the Christian name of his godparents, nowadays the parents are the ones who decide the Christian name of their baby. It's a tough choice, since the name will carry throughout life and therefore must be nice, must mean something and must be „fashionable”.

KEYWORDS: identity, globalization, christian name, fashion, nowadays

Globalizarea este un termen superuzitat căruia îi putem atribui numeroase semnificații. Globalizarea este un termen relativ recent care deosebește prezentul de ceea ce se petrecea acum 50 de ani sau chiar 25 de ani. Mișcările internaționale de capital s-au accelerat la începutul anilor '80, în timpul lui Roland Reagan și Margaret Thatcher, piețele financiare devenind cu adevărat globale la începutul anilor '90, după colapsul imperiului sovietic.

„Societatea deschisă poate fi considerată o expresie a democrației care include în plus procesul economic și reducerea nivelului de sărăcie. Promovând idealurile societății deschise, este posibil ca țelurile să difere de cel recunoscut pe scara internațională de reducere a nivelului de sărăcie, la sublinierea importanței acordurilor politice recunoscute de frecvența țară

¹ Profesor, Colegiul Tehnic „Dimitrie Ghika”, Comănești, județul Bacău.

în parte. Ca asociație de statele suverane, ONU trebuie să se ferească de o asemenea abordare, dar adevărul este că sărăcia și mizeria se asociază de obicei cu proasta guvernare”.² (p. 62)

Deși privită uneori restrictiv, doar sub aspect economic („globalizarea reprezintă miscarea liberă a capitalului însoțită de dominația crescândă a piețelor financiare globale și a corporațiilor multinaționale asupra economiilor naționale”³), acest fenomen are consecințe chiar și în domeniul onomasticii. Tendința de europenizare/americanizare a numelor este evidentă, mai ales, în cazul copiilor care au părinții plecați la muncă în străinătate. Nu este de neglijat nici influența exercitată de telenovele.

Prenume ca Maria și Elena se folosesc și astăzi chiar în combinație cu un alt prenume. În cazul prenumelor masculine, Ion, Vasile, Petru, Gheorghe, Nicolae se întâlnesc arareori ca un al doilea prenume, în special la copiii proveniți din mediul rural. Astfel, afirmația lui Blaga că „veșnicia s-a născut la sat” este pe deplin îndreptățită și în domeniul onomasticii.

De-a lungul anilor, am remarcat faptul că există o modă și în privința prenumelor: au existat perioade când băieții erau botezați Alexandru sau Vlăduț, iar fetele Andreea sau Miruna. Lucrarea de față își propune să evidențieze tendința actuală de a-și boteza copiii, mai ales părinții plecați la muncă în străinătate. Eșantionul analizat cuprinde numele și prenumele a 41 de elevi de la clasa a IX-a, a X-a și a XI-a de la Colegiul Tehnic „D. Ghika” Comănești, proveniți din mediul urban și rural.

1.1. O privire spre trecut: „un Comănești idilic”

Orașul Comănești are o suprafață de 138 km² (împreună cu cartierele, satele componente și locurile înconjurătoare aferente). Este situat la o altitudine variind de la 400 m în zonele mai joase la 500 m pe Dealul Comăneștilor. Se află în partea de vest a județului Bacău, la longitudinea estică de 26° 26' și latitudinea nordică de 46° 26'. După cel mai apropiat recensământ, are o populație de 24.904 locuitori.

Cea dintâi menționare cartografică a Comăneștilor se găsește pe harta Dunării, alcătuită de geograful Sanson și tipărită în 1696; toponimul este ortografiat komaneste. Localitatea este însemnată și pe harta atașată de D. Cantemir la scrierea sa „Descrierea Moldovei”. Acesta este locul pe care, la începutul secolului al XX-lea, Alexandru Vlahuță îl descria cu atâta

2 George Soros, *Despre globalizare*, Polirom, Iași, 2002, p. 62.

3 George Soros, *op. cit.*, Prefață

încântare în *România pitorească*: „...Comănești, sat mare, frumos, așezat între munți, pe tăpșane deschise ușor înclinate spre apa Trotușului. Vuieste valea de zgomotul morilor și al herăstraielor. În toate părțile mișcare, zarvă-freamătul muncii. Sute de brațe harnice desfundă comorile pământului. Din când în când auzi, ca niște vuiete prelungi, strigătele acelea de glasuri unite, cu care obișnuiesc muncitorii a se îndemna la ridicarea greutăților mari; tăcut privește de pe podișul din stânga mărețul castel, care își întinde-n fund, spre codri, parcu-i întunecat, cu drumuri tălinate, cu bărci pe lacuri, cu punți spre cascade și boschete de portocali”⁴.

I.2. Orașul Comănești în epoca globalizării

Astăzi, Comăneștiul este considerat „zonă defavorizată”. După revoluție, situația economică a devenit precară deoarece, una câte una, vechile întreprinderi s-au închis sau au falimentat: mina s-a închis, termocentrala de asemenea, la Petrom mai lucrează doar câțiva oameni, CPL-ul și UFET-ul au dat faliment și doar câteva fabricuțe particulare mai exploatează și prelucrează lemn.

Rămânând fără locuri de muncă, oamenii au plecat în străinătate pentru a-și putea întreține familiile. Țările predilecte spre care și-au îndreptat atenția sunt Italia, Spania, Grecia și Anglia. Astfel, numeroase familii s-au destrămat: fie că a plecat mama, tata sau ambii părinți, copiii au rămas în grija bunicilor, rudelor sau mai bine zis a nimănu și de aici, problemele la școală, frustrarea, singurătatea și depresiile.

II. Identitatea în contextul globalizării

În urma unui studiu efectuat de profesorul belgian Jon Deboel de la Universitatea de Științe Politice și Sociale s-a demonstrat că la nivel conștient și subconștient oamenii încearcă să se comporte așa cum sugerează numele și, bineînțeles, prenumele. Dacă pe vremea bunicilor copilul era botezat cu prenumele pe care le aveau nașii, astăzi părinții sunt cei care decid cum va fi numit copilul. Este o alegere grea, având în vedere că numele îl va purta toată viața și de aceea trebuie să fie frumos, să însemne ceva și să fie la „modă”. Astfel puține fete mai poartă nume creștine tradiționale precum Maria, Elena, Ileana, Marița, Paraschiva, Anica. Este la modă să ai două prenume, al doilea de obicei fiind un nume de sfânt și cel mai des

4 Alexandru Vlahuță, *România pitorească*, apud Gheorghe Movilă, *Liceul Comănești la 50 de ani*, Editura Mavinec, Comănești, 2003, p. 10.

folosite sunt Maria și Elena. Aceiași tendință se remarcă și în cazul băieților care nu mai poartă prenume ca Ion, Vasile, Gheorghe, Petru, Nicolae decât arareori, ca un al doilea prenume și, în genera, la copiii proveniți din mediul rural. Cum precizam anterior trebuie să fim în pas cu moda (sau la standarde europene) și în privința prenumelor. Astfel, au existat perioade când mai toți băieții erau botezați Alexandru sau Vlăduț, iar fetele Andreea sau Miruna.

Datorită profesiei, an de an, cunosc elevi care vin în clasa a IX-a din toată zona Văii Trotușului, de la Ghimeș la Dofteana, proveniți atât din zona rurală, cât și din cea urbană. Pentru studiul de față am selectat un număr de 41 de elevi, născuți între anii 1991/1995, care provin din medii diferite – urban sau rural – iar părinții lor sunt intelectuali, au studii medii sau lucrează în străinătate. Încă de la simpla citire a prenumelor și chiar a numelor se poate observa diferența de generație între părinți și copii, deoarece părinții au prenume mai simple majoritatea tradiționale, puțini având două prenume. Se remarcă, de asemenea și „moda” – la părinți prenumele feminin Daniela, în timp ce la copii predomină prenumele Andreea, Mădălina, ca și alăturarea dintre un prenume mai „s sofisticat” și un prenume preluat din calendarul creștin-ortodox. Dintre prenumele feminine întâlnite frecvent, se încadrează în sfera tradițională:

Florina Ștefania: Florina provine din *Flor/Flora* „prenume prescurtat de la numele de persoană roman, atestat cu mult înaintea creștinismului, nume legate de zeițăile antecreștine. În mitologia romană, Flora era zeița florilor și a vegetației, zeiță glorificată la serbările numite Floralii, primăvara între 28 aprilie și 1 mai. Prenumele cunoaște multe variante, frecvente în onomastica românească actuală, care se explică prin pătrunderea lor de timpuriu în onomastica creștină europeană, dar și în cea românească. Chiar și forma primară a numelui, Flora, este atestată într-o culegere de nume de sfinți tipărită la Buzău în 1698. Trebuie reținut faptul că derivarea pe teren românesc a numelor din familia *Flor/Flora* s-a făcut foarte devreme, din moment ce sistemul de derivare cu sufixele productive și vechi *-in*, *-ina*, în variantele Florin/Florina era deja prezent în secolul al XIV-lea și al XV-lea. La aceasta a contribuit și sărbătoarea împărătească, *Intrarea triumfală a lui Isus în Ierusalim*, numită popular *Florii*, iar în limba românească veche Duminica Stâlpărilor, după ramurile de finic cu care a fost întâmpinat Mântuitorul. Duminica *Floriilor* este o sintagmă românească, de la substantivul floare, pl. Flori, folosită pentru a desemna marea

sărbătoare, după modelul latin medieval, *dies florum*. Influența creștinismului în forma latină s-a manifestat puternic în Dacia, atât în nordul, cât și în sudul Dunării. Dacă Flora, zeița florilor și a primăverii, avea sărbătoarea numită *Floralia*, -ium cu sensul „al, a florei”, acest nume s-a transmis pe cale cultă alături de numele vechi românești, moștenite⁵. **Ștefania** provine de la Ștefan/Ștefana „prenume de mare circulație, cunoscut și apreciat nu numai în onomastica creștină, ci și în perioada clasică grecească, apreciere legată de semnificația acestuia. Atestarea ca nume de persoană în operele celor mai cunoscuți filosofi ai timpului (Platon), istorici (Tucidide) sau autori dramatici (Sofocle), ai căror fii purtau acest nume, demonstrează popularitatea lui în greaca clasică. La baza prenumelui se află un substantiv comun grecesc, însemnând „ghirlandă”, „cunună cu care se încununau învingătorii”. Ca nume de persoană s-a impus prin forma Stefanos, fiind preluat de onomastica creștină după prima jumătate a sec. I, prin jertfa primului mucenic al lui Hristos. În onomastica românească prenumele este foarte vechi, cimentat cu mult înainte de influența slavă, după cum o arată variantele⁶. Ca sărbătoare religioasă se sărbătorește pe data de 27 decembrie.

Dintre prenumele des folosite astăzi, rețin atenția următoarele:

Natalia Alexandra – Natalia „prezent în onomastica romană, cognomenul Natalis este la origine un adjectiv „de naștere” ce era întrebuințat de romani în sintagma *dies natalis* pentru a denumi sărbătoarea nașterii Romei. Creștinii au preluat și numele personale Natalis-Natalia puse inițial copiilor născuți de Crăciun iar mai târziu și altora⁷. Alexandra- prenume foarte răspândit cu o veche și îndelungată tradiție menținută prin celebritatea regelui macedonian Al. Macedon sau Alexandru cel Mare, fiul lui Filip, rege al Macedoniei. Forma feminină, Alexandra, apare ca supranume pentru Casandra, aceasta datorită semnificației termenului. Cuvântul este compus din verbul *alexo* „a proteja, a apăra” și *andros* „bărbat”, deci „cel care apără omul”. În onomastica românească prenumele este atestat în prima jumătate a sec. al XIII-lea. Mulțimea variantelor se explică prin vechimea acestor nume chiar dacă atestările sunt din perioada documentelor din vremea lui Ștefan cel Mare⁸.

5 *Ibidem*, pp. 218–219.

6 *Ibidem*, pp. 538–541.

7 *Ibidem*, p. 216.

8 *Ibidem*, pp. 23–24.

Otilia – „prenume feminin, considerat modern, deoarece a intrat pe cale cultă, literară, din onomastica creștină-occidentală. Este un prenume creștin, preluat după numele unei sfinte, al cărei cult e foarte popular în aria nordică. Semnificația acestui radical este cea de bogăție, avere. În onomastica românească este folosită numai forma feminină *Otilia*, prenume introdus de oamenii de cultură”⁹. Acest prenume ne duce cu gândul la romanul lui George Călinescu, unde *Otilia* simbolizează eternul mister feminin.

Dintre toate numele analizate „cel mai românesc” este numele *Ailenei Ionuț Gheorghe*. Numele este alcătuit din prefixul *a* ce sugerează apartenența plus genitivul de la prenumele *Ileana*. *Ionuț* este diminutivul de la *Ion-Ioan*. „*Ioan* – prenume dintre cele mai răspândite în onomastica românească și europeană, la baza lui stă vechiul nume ebraic *Johanan*, care după formație este un nume teoforic compus din *Jahve* (forma scurtă *Jo*) plus *Hanan-* „a avea milă, a milui”, deci semnificația numelui este Dumnezeu a avut milă... Răspândirea numelui în toată Europa într-o perioadă relativ timpurie se explică prin faptul că acest nume a fost purtat de mari sfinți, martori ai activității mântuitorului”¹⁰.

Se întâlnesc și câteva nume precum *Bogdan*, *Șerban*, *Albu*, care de obicei sunt utilizate ca prenume. Transferul s-a realizat probabil cu câteva generații în urmă când s-a înregistrat copilul la starea civilă, primind drept nume de familie prenumele tatălui, cum e cazul numelor *Ailenei*, *Asandei*, *Apreutesei*. *Bogdan* „din nou la modă astăzi, este un vechi și cunoscut nume de origine slavă. Compus din elementele bog „Dumnezeu” și *dan* „dat”, semnificând „dăruit, dat de Dumnezeu”. Se încadrează în seria numelor teoforice... *Bogdan* a rămas în uz la noi ca și la popoarele slave probându-și azi vechimea și valoarea sa tradițională.”¹¹ *Albu* – prenume foarte vechi în onomastica românească, astăzi nume de familie, cu o istorie deosebit de interesantă din punct de vedere mitologic. Deși răspândite ca nume de botez *Alba/ Albu*, ele nu mai sunt utilizate datorită impunerii tradiției creștine prin care se recomandă ca prenume numele unui sfânt care automat devine patronul spiritual, apărător al persoanei. Aceste prenume românești au fost frecvente în aria creștină romanizată, ele fiind cunoscute în dacia înainte de venirea slavilor.”¹²

9 *Ibidem*, pp. 421–422.

10 *Ibidem*, p. 277.

11 *Ibidem*, pp. 66–67.

12 *Ibidem*, pp. 42–43.

Dintre celelalte prenume analizate, voi exemplifica cu cele mai des utilizate:

Diana Bianca: *Diana* este un prenume la „modă”; „Prenume feminin modern și destul de frecvent astăzi. Apare în onomastica noastră din secolul trecut ca un împrumut direct și pe cale cultă din mitologia romană. Iese din uz odată cu apariția creștinismului, pentru o lungă perioadă de vreme. Reapărut în Italia în secolul al XIII-lea, și purtat de o dominicană beatificată de biserica romană, *Diana* pătrunde și în calendarul catolic, dar favoarea de care se bucură astăzi în Europa se datorește în exclusivitate mitologiei și literaturii”.¹³ *Bianca* reprezintă un „prenume feminin modern destul de frecvent astăzi. Este un împrumut pe cale cultă din italiană, unde numele are semnificație clară, întrucât corespunde adj. *Bianco* „alb”. Numele de culori, în special alb și negru sunt foarte frecvente și vechi în onomastica multor popoare, funcția lor inițială fiind acela de supranume sau poreclă, atribuită ca o aluzie la culoarea pielii sau a părului. Răspândirea numelui în epoca modernă a fost favorizată probabil și de literatură: *Bianca* este cunoscut la noi în lirica eminesciană”¹⁴.

Andreea Mădălina: *Andreia* „prenume intrat de timpuriu în onomastica creștină. Numele de persoană a existat și în greaca veche, explicat prin forma de nominativ-genitiv a substantivului, *andras* „bărbat”. Prezența numelui în *Noul Testament*, în *Evanghelia* după Matei, precum și popularitatea sfinților ce au purtat acest nume, au făcut posibilă frecvența mare a acestui prenume în tot spațiul creștin, cu precădere în cel ortodox. Vechimea numelui *Andrei*, la români, se fixează prin analiza formelor din primele secole, dovada o constituie prezența acestor forme păstrate prin filieră latină, *Andrea*”.¹⁵ *Mădălina* provine din *Magdalena* ce este „prenume foarte răspândit în toată lumea; este cunoscut din *Noul Testament*, după numele *Mariei-Magdalena*, cel de-al doilea dat ca supranume spre a fi deosebită de celelalte *Marii* ca fiind originală din *Magdala*, un sat de pescari din *Galileea*. Prenumele în onomastica românească este atestat chiar în documentele de pe vremea lui *Mircea cel Bătrân* și *Ștefan cel Mare*, inclusiv forma *Mădălina*”¹⁶.

13 *Ibidem*, p. 106.

14 *Ibidem*, p. 66.

15 *Ibidem*, pp. 34–36.

16 *Ibidem*, pp. 339–340.

Concluzii

Valeriu Butulescu nota că „identitatea este marca oficială a fiecăruia”. Această afirmație este pertinentă în contextul analizat, cel al școlii, unde elevul este identificat în funcție de nume și prenume și diferențiat dacă este cazul după inițiala prenumelui tatălui.

Realizând acest studiu, s-a constatat faptul că procesul de globalizare nu a influențat în mod decisiv convingerile și credința românilor în ceea ce privește identitatea prin nume și prenume. În cazul locuitorilor din mediul rural, este evidentă influența religioasă deoarece copilul a fost botezat cu numele unui sfânt în funcție de preferință sau ghidându-se după ziua nașterii. Cei din mediul urban preferă două prenume dintre care unul modern (de ex. Ariadna, Raluca) și al doilea tradițional (Maria, Elena).

Se relevă faptul că și cei plecați la muncă în străinătate duc dorul meleagurilor natale și măcar prin numele copiilor păstrează legătura cu originile. Nu trebuie uitat nici faptul că italiana și spaniola fac parte alături de limba română din familia limbilor romanice astfel încât numele și prenumele sunt asemănătoare, diferențiindu-le doar scrierea (de ex. Helena).

Influențele americane sau englezești le întâlnim la prenume românești scrise cu y: Tony, Johnny (care nu e altceva decât un Ion americanizat).

De asemenea și nivelul cultural și intelectual al părinților influențează decisiv identitatea copiilor. Dintre părinții copiilor ale căror nume au fost analizate puțini au studii superioare, majoritatea fiind oameni simpli ce au credință în Dumnezeu, care merg la biserică și cinstesc sărbătorile sfinte. Contrar așteptărilor, preotul îi dă fiicei sale două prenume Ariadna Maria; cu sens conotativ, Ariadna ar putea sugera greutățile vieții privite ca un labirint în care rătăcești pe parcursul existenței finite.

Așa cum au constatat și cercetătorii fenomenului de globalizare, se remarcă la națiunile mici (cum suntem și noi) tendința de re-afirmare a ceea ce este specific și tradițional pentru a se diferenția cumva din masificare. Este evidentă tendința și în privința prenumelor. Odată trecută moda telenovelelor, românii își îndreaptă atenția spre vechile nume tradiționale, de exemplu Ilinca.

Bibliografie:

- [1] Blaga, Lucian, *Trilogia culturii*, Editura pentru Literatură Universală, București, 1969.
- [2] Ionescu, Christian, *Mică enciclopedie onomastică*, Editura Enciclopedică Română, București, 1975.
- [3] Mihailovici, Aurelia Bălan, *Dicționar onomastic creștin. Repere etimologice și martirologice*, Editura Minerva, București, 2003.
- [4] Movilă, Gheorghe, *Liceul Comănești la 50 de ani*, Editura Mavinec, Comănești, 2003.
- [5] Simionescu, Mircea Horia, *Dicționar onomastic*, Editura Allfa, București, 2000.
- [6] Soros, George, *Despre globalizare*, Polirom, Iași, 2002.